

Svar på remiss gällande motion angående revisorernas rekommendationer rörande underfinansiering av kommunens kärnverksamheter

Bakgrund

Miljöpartiet har till kommunfullmäktige lämnat en motion gällande kommunrevisorernas rekommendationer rörande underfinansiering av kommunens kärnverksamheter. Kommunfullmäktige beslutade den 31 januari 2022 att remittera motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Motionen har remitterats från kommunstyrelsen till utbildningsnämnden. Utbildningsnämnden ska ge ett svar på remissen till kommunstyrelsen senast den 30 juni 2022.

Motionen tar utgångspunkt i revisorernas rapporter under åren 2018 – 2021. I motionen står att kommunstyrelsen inte utvärderat effekterna av det implicita effektiviseringskrav som följer av underfinansieringen av kommunens kärnverksamheter förskola, skola, vård och omsorg.

Miljöpartiet uppmanar kommunfullmäktige att i enlighet med revisorernas rekommendationer uppdra åt kommunstyrelsen att utreda:

- effekterna av det implicita effektiviseringskrav som följer av underfinansieringen av kommunens kärnverksamheter förskola, skola, vård och omsorg,
- om träffar med nämnderna 2 gånger per år medför bättre insyn i nämndernas verksamhet, ekonomi och utmaningar,
- om det finns ett behov av att ärenden som behandlas i KSAU protokollförs.

Remissen till utbildningsnämnden från kommunstyrelsen gäller punkt 1 och punkt 2 i motionen.

Yttrande

Utbildningsnämnden besvarar motionen per punkt.

Gällande behov att utreda effekterna av det implicita effektiviseringskrav som följer av underfinansieringen av kommunens kärnverksamheter förskola, skola, vård och omsorg

Utbildningsnämnden anser att den ekonomiska situationen är väl genomlyst och kommunicerad med kommunstyrelsen men ställer sig positiv till att vara delaktig vid en eventuell ytterligare utredning i kommunstyrelsens regi.

Utbildningsnämndens rapportering till kommunstyrelsen

Utbildningsnämnden rapporterar löpande till kommunstyrelsen, både gällande verksamhetsutveckling och den rent ekonomiska utvecklingen. Till grund för detta ligger utbildningsnämndens gällande reglemente som lyder:

Utbildningsnämnden ska regelmässigt rapportera till kommunstyrelsen hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Utbildningsnämnden följer också kommunens ekonomistyrregler samt gemensamma rutiner, systemlösningar och metoder i övrigt. Detta inkluderar löpande budgetuppföljning samt att utbildningsnämnden redovisar åtgärdsplaner vid prognostiserade underskott. Utöver kommungemensamt regelverk och kommungemensamma mallar och metoder för uppföljning har bildningsförvaltningen verksamhetsspecifika instruktioner för uppföljning för att säkerställa att budget och uppföljning ska underlättas.

Utbildningsnämnden informerar löpande kommunstyrelsen om den ekonomiska situationen. Detta görs genom:

- budgetförslag med omvärldsanalys och beskrivna risker,
- budgetuppföljning och prognoser med ekonomiskt utfall och analyser,
- åtgärdsplaner för att komma till rätta med underskott,
- årsredovisning med ekonomiskt utfall och analyser.
- deltagande i budgetdialoger i kommunstyrelsens regi,

Utbildningsnämnden presenterade även en Skolpengsutredning för kommunstyrelsen under 2021. Utredningen analyserade den resursfördelningsmodell som ligger till grund för skolpeng, grundbelopp och tilläggsbelopp vilka utgör huvuddelen av utbildningsnämndens budget.

Åtgärder för en ekonomi i balans

Utbildningsnämnden ser att det fortsatt finns stora utmaningar för enskilda grundskoleenheter i egen regi att uppnå en ekonomi i balans. För att uppnå detta kan nya åtgärder och beslut behöva fattas. Även förskola och gymnasieskola i egen regi behöver arbeta aktivt för att säkerställa en ekonomi i balans men dessa båda verksamhetsområden vände under 2021 tidigare års underskott till ett överskott.

De senaste åren har utbildningsnämnden fattat ett stort antal beslut för att säkerställa en effektivt organiserad verksamhet med hög kvalitet. Dessa beslut är tagna utifrån åtgärdsplaner och utredningar som bildningsförvaltningen presenterat på uppdrag av utbildningsnämnden. I underlaget till utbildningsnämndens beslut den 21 april 2021 gällande kommunrevisorernas rapport framgår att ett stort antal åtgärder genomförts och planeras för att kunna uppnå en ekonomi i balans. Detta framgår också av de åtgärdsplaner som löpande arbetats fram och som utbildningsnämnden även rapporterat till kommunstyrelsen. Av underlaget framgår att det framför allt är två enheter som riskerar att uppvisa betydande underskott jämfört med budget. De ekonomiska riskerna för övriga enheter är betydligt mindre även om de finns.

Skolpengutredningen mottogs den 21 april 2021. Den innehöll ett antal förslag till förändrad finansiering av skolverksamheten, inklusive förslag som skulle förbättra de ekonomiska förutsättningarna för de två enheter som uppvisat stora ekonomiska underskott. Förslagen inkluderade en höjd skolpengsnivå för elever på mellanstadiet och att ett strukturbidrag införs för elever i resursklasser. I budget för 2022 finns dessa förslag med.

En större höjning av skolpengen jämfört med tidigare år tillsammans med beslutet om att införa ett strukturbidrag har gett resultat. Besluten underlättar för skolor med ett stort antal elever i behov av undervisning i mindre undervisningsgrupper att ha en hög kvalitet i sin undervisning. Strukturbidraget införs som en kompletterande del av grundbeloppet och kompenserar därmed skolor som begränsat sitt mottagande av elever i syfte att erbjuda utbildning till elever i behov av särskilt stöd.

Vidare har utbildningsnämnden beslutat uttrycka önskemål till fastighetsnämnden om att en ny hyresmodell ska ta hänsyn till de fakta och förslag som finns i rapporten "Översyn av skolpengens uppbyggnad: Resursfördelningsmodell för skolan" så att skolorna har lokalkostnader som är anpassade efter skolverksamheten, och där hyresmodellen är transparent och likvärdig mellan skolorna, oavsett huvudman. Till kommunstyrelsen har utbildningsnämnden vid sitt sammanträde den 21 april 2021 beslutat föreslå att tomställda lokaler, som behålls för att kommunen ska kunna uppfylla sitt

ansvar att ta emot nya elever, ska finansieras av annan nämnd än utbildningsnämnden.

Utbildningsnämnden har även beslutat att samla grundsärskoleverksamheten i egen regi för elever i årskurs 1–6 vid en skola istället för att ha den uppdelad på två skolor vilket bedöms öka kvaliteten och därmed efterfrågan på sikt vilket bedöms påverka de bägge enheterna positivt. Dessa förändringar kommer på sikt att förbättra möjligheten för dessa två enheter att nå en ekonomi i balans.

Utbildningsnämnden har även noterat att ett stort antal effektiviseringsåtgärder av långsiktig natur genomförts vid samtliga skolor i egen regi, i synnerhet vid de två enheter som uppvisat stora underskott. Lokaler har sagts upp, både inom förskola, skola och förvaltning och antalet anställda minskat.

Även med de åtgärder som vidtagits anser dock bildningsförvaltningen att det fortsatt finns ekonomiska risker, att det finns en risk att enstaka enheter kommer att uppvisa fortsatta underskott. Detta beror framför allt på vikande elevunderlag i kommunen och särskilt i Djursholm.

Jämförelser med andra kommuner och det faktum att de flesta enheterna i egen regi uppvisar en ekonomi i balans tyder inte på att skolorna generellt behöver en avsevärt högre finansiering.

Det finns däremot ett överskott av platser inom grundskolorna i Danderyds kommun och befolkningsprognosen visar på en fortsatt minskning av antalet grundskoleelever i Danderyd vilket gör att vissa skolor, de som de närmsta åren enligt prognos kommer att minska sitt elevantal, riskerar ekonomiska underskott. Därav pågår fortsatt arbetet med löpande effektivisering och åtgärdsplaner.

Sannolikt kommer nya beslut att krävas löpande inom utbildningsnämnden de närmaste åren så länge kapaciteten överstiger efterfrågan på platser.

Skolorna i egen regi behöver dock alltid ha ett överskott av platser för att kommunen ska uppfylla sitt åtagande att alltid kunna ta emot nya elever. Finansieringen av denna kostnad ligger idag på enskilda resultatenheter vilket kan behöva ändras.

Nu närmast pågår inom fastighetsnämnden en översyn över hyresmodellen som är av vikt för att säkerställa konkurrensneutralitet också gällande detta kostnadsslag. Om annan nämnd finansierar de kostnader som är kopplade till nödvändig överkapacitet av förskoleplatser och skolplatser bedömer utbildningsnämnden att resursfördelningsmodellen är konkurrensneutral.

Nivån på skolpengen ska sättas utifrån de behov och förutsättningar våra skolor har och utifrån de prioriteringar som utbildningsnämnden ser behövs.

Skolpengsnivåerna är det främsta styrmedlet för utbildningsnämnden och utbildningsnämnden behöver fortsätta vara aktiva i anpassningar av nivåerna inför kommande år. Utbildningsnämnden konstaterar att den höjning av skolpengen som beslutades inför 2022 är väsentligt högre än föregående år och i det tillägg som majoriteten föreslagit inför 2023 föreslås en ytterligare höjning inför budget 2023.

Den uppföljande granskning av utbildningsnämndens ekonomistyrning som PwC genomfört på uppdrag av Danderyds kommuns förtroendevalda revisorer i april 2022 sammanfattas med att revisorernas samlade bedömning är att ”utbildningsnämnden i allt väsentligt har vidtagit åtgärder utifrån den tidigare granskningen samt att nämnden delvis har vidtagit tillräckliga åtgärder för en ekonomi i balans.

Utbildningsnämnden konstaterar att den negativa avvikelser mot budget 2021 var 0,4 procent och härrör till enstaka grundskolor i egen regi. Övriga grundskolor samt förskolor och gymnasiet redovisar en ekonomi i balans. Det är inte ett generellt underskott.

Gällande om träffar med nämnderna 2 gånger per år medför bättre insyn i nämndernas verksamhet, ekonomi och utmaningar

Utbildningsnämnden uppskattar de budgetdialoger som genomförs och ställer sig positiv till möten med kommunstyrelsen om verksamhet, ekonomi och utmaningar som ett komplement till den skriftliga rapportering som återkommande sker.